

УДК 342.12

*О. В. Чудновський
здобувач**Дніпропетровського державного університету внутрішніх справ*

ПОВНОВАЖЕННЯ ОРГАНІВ ПУБЛІЧНОГО АДМІНІСТРУВАННЯ У СФЕРІ ТЕЛЕРАДІОМОВЛЕННЯ УКРАЇНИ

Актуальність проблематики. Після проголошення незалежності України одним із найважливіших питань публічного адміністрування є сфера телерадіомовлення. Державна політика у сфері телебачення і радіомовлення спрямована на досягнення оптимального державного управління та усунення правових, економічних, адміністративних і політичних перешкод. Її метою є вдосконалення адміністративно-правового процесу регулювання, підвищення ефективності та якості нормативно-правових актів у сфері телерадіомовлення, залучення громадськості до обговорення проектів цих актів.

Наукова розробка проблеми. Питання публічного адміністрування у галузі телерадіомовлення досліджували такі науковці: І. Арістова, І. Беляков, В. Колпаков, Й. Мастяниця, О. Соснін, Л. Шиманський, Ю. Усенко, Н. Темех, Ю. Бурило, Ю. Якимець, О. Задихайло, М. Марчук.

Мета статті – визначити систему органів публічного адміністрування у сфері телерадіомовлення України та їх повноваження.

Виклад основного матеріалу. Державне публічне адміністрування служить інтересам суспільства у всіх сферах управлінської і виконавчої діяльності держави. Норми адміністративного права породжують нові управлінські правові відносини, викликані сучасними внутрішніми і зовнішніми умовами розвитку суспільства, сприяють вдосконаленню існуючих суспільних відносин [10, с. 44]. Діяльність державних органів публічного адміністрування у сфері телерадіомовлення здійснюється на підставі таких принципів:

– соціально-політичні: демократизм, участь населення в адмініструванні, рівноправність осіб, рівність усіх перед законом, законність, гласність, врахування громадської думки, об'єктивність;

– організаційні принципи побудови апарату публічного адміністрування: галузевий, функціональний, територіальний;

– організаційні принципи функціонування апарату публічного адміністрування: нормативність діяльності, єдиноначальність та колегіальність, поділ адміністрування, відповідальність за свої рішення, оперативна самостійність [9, с. 188].

Органи публічного адміністрування у сфері телерадіомовлення є системою державних органів, до яких належать:

– Президент України;

– Верховна Рада України (визначає державну політику щодо телебачення і радіомовлення, законодавчі основи її реалізації, гарантії соціального і правового захисту працівників цієї сфери);

– Кабінет Міністрів України (забезпечує проведення державної політики щодо телебачення і радіомовлення, спрямовує і координує діяльність міністерств та інших органів виконавчої влади у цій сфері);

– центральні органи виконавчої влади, зокрема Державний комітет телебачення і радіомовлення (забезпечують формування та реалізацію державної політики у сфері телебачення і радіомовлення);

– Національна рада України з питань телебачення і радіомовлення (єдиний орган державного регулювання діяльності у сфері телебачення і радіомовлення незалежно від способу розповсюдження телерадіопрограм і передач);

– інші органи державної влади та органи місцевого самоврядування у сфері телебачення і радіомовлення, що визначені законодавством України про телебачення і радіомовлення [4];

– громадські формування (в окремих випадках здійснюють від імені держави деякі її функції).

Президент України відіграє важливу роль у суспільно-політичному житті країни та впливає на процеси публічного адміністрування у сфері телебачення і радіомовлення. Здійснюючи свої повноваження, глава держави своїми указами і розпорядженнями врегульовує питання функціонування сфери телерадіомовлення, визначає пріоритетні напрямки розвитку телерадіомовлення, принципи підтримки інформаційної сфери суспільства в умовах розвитку ринкових відносин.

Наступним суб'єктом публічного адміністрування у сфері телерадіомовлення є Кабінет Міністрів України, який має право формувати систему органів публічного адміністрування у сфері телерадіомовлення. Зокрема, п.п. 9-1, 9-2 ст. 116 Конституції України передбачено, що Кабінет Міністрів України утворює, реорганізує

та ліквідує відповідно до закону міністерства та інші центральні органи виконавчої влади, діючи в межах коштів, передбачених на утримання органів виконавчої влади; призначає на посади та звільняє з посад за поданням Прем'єр-міністра України керівників центральних органів виконавчої влади, які не входять до складу Кабінету Міністрів України [1].

Центральним органом виконавчої влади із спеціальним статусом, діяльність якого спрямовується і координується Кабінетом Міністрів України, є Державний комітет телебачення і радіомовлення України, який здійснює керівництво державним телебаченням і радіомовленням, несе відповідальність за його розвиток, координує діяльність підприємств, установ і організацій, що входять до сфери його управління.

Повноваженнями Держкомтелерадіо відповідно до покладених на нього завдань є:

- розроблення заходів щодо запобігання внутрішньому і зовнішньому інформаційному впливу, який загрожує інформаційній безпеці держави, суспільства, особи;
- забезпечення дотримання державної мовної політики у сфері телебачення і радіомовлення, інформаційній та видавничій сфері;
- сприяння створенню та діяльності суспільного телебачення і радіомовлення, впровадженню ефірного наземного цифрового телерадіомовлення;
- проведення моніторингу змістовного наповнення теле- та радіопрограм, вироблених державними телерадіоорганізаціями;
- здійснення інших повноважень, визначених законом [5].

Спеціальним наглядовим та регулюючим державним органом у сфері телерадіомовлення у системі органів державного публічного адміністрування є Національна рада України з питань телебачення і радіомовлення. Публічне адміністрування Національної ради України з питань телебачення і радіомовлення здійснюється у декількох напрямках, зокрема:

- радіочастотний ресурс та технічний контроль, що охоплює технічний контроль каналів та регулювання телерадіомовлення, міжвідомчу координацію радіочастотного ресурсу, впровадження нових технологій та науково-технічного розвитку;
- ліцензування, що охоплює: ліцензування телерадіомовлення та провайдерів програмної послуги, державну реєстрацію, первинний розгляд та реєстрацію заяв телерадіоорганізацій;
- контроль та аналіз телерадіомовлення, що передбачає контроль у сфері телерадіомовлення, моніторинг і аналіз телерадіомовлення, забезпечення проведення перевірок;

- представництво Національної ради України з питань телебачення і радіомовлення в областях і регіонах;

- міжнародне співробітництво та євроінтеграція;

- робота із засобами масової інформації, громадськими організаціями, діяльність суспільного мовлення;

- нормативно-правове забезпечення, представництво в судах, супровід судових проваджень [11, с. 294].

Повноваження Національної ради України з питань телебачення і радіомовлення поділяються на наглядові та регулятивні. До наглядових повноважень належать такі:

- нагляд за дотриманням телерадіоорганізаціями та провайдерами програмної послуги вимог законодавства у галузі телерадіомовлення;

- нагляд за дотриманням телерадіоорганізаціями вимог законодавства України щодо частки вітчизняного продукту у їх програмах (передачах) та щодо вживання мов під час здійснення телерадіомовлення;

- нагляд за дотриманням телерадіоорганізаціями законодавства у сфері захисту суспільної моралі;

- офіційний моніторинг телерадіопрограм;

- контроль та нагляд за дотриманням телерадіоорганізаціями та провайдерами програмної послуги вимог щодо розкриття інформації про кінцевих бенефіціарних власників (контролерів), а за їх відсутності – про всіх власників та учасників телерадіоорганізації або провайдера програмної послуги і всіх фізичних осіб, власників і учасників юридичних осіб на всіх рівнях ланцюга володіння корпоративними правами телерадіоорганізації або провайдера програмної послуги, про пов'язаних осіб та про структуру власності телерадіоорганізації або провайдера програмної послуги.

- інші повноваження, визначені законом.

До регуляторних повноважень Національної ради України з питань телебачення і радіомовлення закон відносить:

- ліцензування телерадіомовлення;

- участь у розробці та погодженні проекту Національної таблиці розподілу смуг радіочастот України і Плану використання радіочастотного ресурсу України у частині смуг радіочастот, виділених для потреб телерадіомовлення;

- забезпечення і сприяння конкуренції у діяльності телерадіоорганізацій усіх форм власності відповідно до вимог законодавства, створення умов щодо недопущення усунення, обмеження чи спотворення конкуренції у телерадіоінформаційному просторі.

З метою координації діяльності місцевих телеорганізацій та забезпечення виконання законодавства України у сфері телебачення і ра-

діомовлення, нормативних актів Національної ради України з питань телебачення і радіомовлення в областях України, місті Києві створюються представництва Національної ради України з питань телебачення і радіомовлення. До повноважень представника Національної ради України в областях належать:

- представництво Національної ради України телебачення і радіомовлення з питань формування телерадіоінформаційного простору високої якості, професійного рівня працівників телерадіоорганізацій, підвищення конкурентоспроможності національних виробників і розповсюджувачів телерадіопродукції в областях;

- забезпечення виконання телерадіоорганізаціями на території області вимог чинного законодавства України у сфері телебачення і радіомовлення, реклами, авторського права і суміжних прав, здійснення контролю за його дотриманням;

- контроль виконання телерадіоорганізаціями умов, зазначених у ліцензії на право користування каналами мовлення;

- інші повноваження, визначені законом [3].

В умовах розвитку та становлення громадянського суспільства здійснення публічного адміністрування сфери будь-яких суспільних відносин, зокрема телерадіоінформаційної сфери, не може бути прерогативою виключно державних органів. Успішне державне публічне адміністрування у сфері телебачення та радіомовлення значною мірою залежить від участі в ньому недержавних суб'єктів, тобто громадських формувань, які в окремих випадках здійснюють деякі функції від імені держави.

Такі органи у формі громадської ради вже створено при Державному комітеті телебачення і радіомовлення України та при Національній раді України з питань телебачення і радіомовлення. Вони утворені для забезпечення участі громадян в управлінні державними справами, здійснення громадського контролю за їх діяльністю, налагодження ефективної взаємодії з громадськістю, врахування громадської думки під час формування та реалізації державної політики у сфері телебачення і радіомовлення. Ці органи здійснюють свою діяльність на громадських засадах [6; 8].

З огляду на той факт, що громадські формування відіграють вагомий роль у здійсненні публічного адміністрування у сфері телебачення та радіомовлення, вважаємо, що необхідно на законодавчому рівні закріпити за громадськими радами статус органів громадського контролю і надати їм право оскаржувати як в адміністративному, так і в судовому порядку незаконні рішення і дії відповідних органів публічного адміністрування, їх посадових осіб [12, с. 119].

Окремо слід розглянути Комітет Верховної Ради України з питань свободи слова та інформаційної політики, основною сферою діяльності якого є розроблення та вдосконалення законодавчої бази держави, що регулює відносини в інформаційній сфері, діяльність засобів масової інформації, а також сприяння утвердженню свободи слова [2].

При Комітеті Верховної Ради України з питань свободи слова та інформаційної політики діє Громадська рада з питань свободи слова та інформаційної політики. Основними її цілями є забезпечення права на свободу слова та права на інформацію, реформування національного інформаційного законодавства. Для цього Громадська рада взаємодіє з Комітетом Верховної Ради України з питань свободи слова та інформаційної політики та, в разі потреби, з іншими комітетами Верховної Ради України, Кабінетом Міністрів України, Національною радою України з питань телебачення та радіомовлення, Державним комітетом з телебачення та радіомовлення України, іншими органами державної влади та органами місцевого самоврядування [7].

Висновки. Побудова в Україні інформаційного суспільства потребує створення сучасної ефективної системи державних органів публічного адміністрування у сфері телебачення і радіомовлення, головною метою яких буде служіння національним інтересам України. Нова система державних органів публічного адміністрування у сфері телебачення і радіомовлення повинна бути прозорою та ефективною, що надасть змогу Україні стати успішною правовою європейською державою. Система органів публічного адміністрування у сфері телерадіомовлення повинна ґрунтуватись на визнаних світовою практикою принципових засадах функціонування виконавчої влади, серед яких ключове значення мають такі: пріоритетність законодавчої регламентації функцій, повноважень та порядку діяльності органів виконавчої влади; незалежність здійснення функцій і повноважень виконавчої влади; здійснення внутрішнього контролю за діяльністю органів виконавчої влади та їх посадових осіб, а також постійне підвищення ефективності публічного адміністрування; відповідальність органів виконавчої влади за свої рішення, дії чи бездіяльність перед громадянами, права яких були порушені; втілення механізму контролю за діяльністю органів виконавчої влади з боку громадянського суспільства.

Література

1. Конституція України № 254к/96-ВР від 28.06.1996 р. // [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/254k/96-vr/page>.

2. Про комітети Верховної Ради України : Закон України № 116/95-ВР від 04.04.1995 р. [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://zakon0.rada.gov.ua/laws/show/116/95-vr/page>.

3. Про Національну раду України з питань телебачення і радіомовлення : Закон України № 538/97-ВР від 23.09.1997 р. [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/538/97-vr>.

4. Про телебачення і радіомовлення : Закон України № 3759-ХІІ від 21.12.1993 р. [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/3759-12>.

5. Положення про Державний комітет телебачення і радіомовлення України : постанова Кабінету Міністрів України № 341 від 13.08.2014 р. [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/341-2014-p>.

6. Положення про Громадську раду при Державному комітеті телебачення і радіомовлення України : наказ Державного комітету телебачення і радіомовлення України № 75 від 30.03.2010 р. [Електронний ресурс]. – Режим доступу : http://comin.kmu.gov.ua/control/uk/publish/article?art_id=82566&cat_id=83945.

7. Положення про Громадську раду при Комітеті з питань свободи слова та інформаційної політики : протокол № 14 засідання Комітету з питань свободи слова та інформаційної політики від 18.03.2015 р. [Електронний ресурс]. – Режим доступу : http://komsvobslova.rada.gov.ua/komsvobslova/control/uk/publish/article?art_id=45446&cat_id=45328.

8. Положення про Громадську раду при Національній раді України з питань телебачення і радіомовлення : рішення Національної ради України з питань телебачення і радіомовлення № 1122 від 28.07.2010 р. [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://www.nrada.gov.ua/ua/hromadskarada/1285242086.html>.

9. Адміністративне право України : [підруч.] / за заг. ред. Т.О. Коломоєць. – 2-ге вид., змін. і доп. – К. : Істина, 2012. – 528 с.

10. Коренев А.П. Адміністративне право Росії : у 3-х част. : [підруч.] / А.П. Коренев. – Част. I. – М. : МЮІ МВС Росії ; Вид-во «Щит-М». 1999. – 280 с.

11. Почепцов Г.Г. Інформаційна політика : [навч. посіб.] / Г.Г. Почепцов, С.А. Чукут. – 2-ге вид., стер. –

К. : Знання, 2008. – 663 с. – (Вища освіта ХХІ століття).

12. Сушко Л. Зміст контрольної діяльності органів державної влади / Л. Сушко // Право України. – 2006. – № 11. – С. 118–121.

Анотація

Чудновський О. В. Повноваження органів публічного адміністрування у сфері телерадіомовлення України. – Стаття.

Автором висвітлюються питання щодо діяльності органів публічного адміністрування у сфері телебачення і радіомовлення України та їх повноваження.

Ключові слова: телебачення, радіомовлення, публічне адміністрування, повноваження, Державний комітет телебачення і радіомовлення України, Національна рада України з питань телебачення і радіомовлення.

Аннотация

Чудновский А. В. Полномочия органов публичного администрирования в сфере телерадиовещания Украины. – Статья.

Автором освещаются вопросы деятельности органов публичного администрирования в сфере телевидения и радиовещания Украины и их полномочия.

Ключевые слова: телевидение, радиовещание, публичное администрирование, полномочия, Государственный комитет телевидения и радиовещания Украины, Национальный совет Украины по вопросам телевидения и радиовещания.

Summary

Chudnovskiy O. V. Powers of public administration in the field of broadcasting of Ukraine. – Article.

After the proclamation of an independent Ukraine one of the most important issues is the public administration sector broadcasting. As state policy in the field of television and radio aimed at achieving optimum governance of this area and the removal of legal, economic, administrative and political obstacles.

Key words: television, radio, public administration, authority, State Committee for Television and Radio Broadcasting of Ukraine, National Council of Ukraine on Television and Radio Broadcasting.